

Mitológia és hajcsomók – Reflexió a Holnapután minden megváltozik kiállításról

Szerző: Bodnár Krisztina- 2025. június 10.

Koltay Szonja Dorottya a Holnapután minden más lesz c. kiállításon, fotó: Matulányi Szabó Zita / OFF-Biennálé Budapest Archivum

Hozzá vagyunk szokva, hogy kultúránkban a női test bemutatása leggyakrabban esztétizált, vágykeltő, tárgyiasított formában történik, férfitekintet számára tetszetős módon. Jóval ritkábban találkozunk realista ábrázolásokkal, esetleg humoros megközelítésekkel. Szinte sohasem jelennek meg képzőművészeti leképezésben azok a jellemzők, amelyek bár szervesen hozzátartoznak minden nő testéhez, láttatni nem szokás őket, sőt, beszélni sem beszélünk róluk, a többség számára kifejezetten undort keltenek.

Ilyenek például egy kifésült hajcsomó, használt menstruációs betét, ráncok, kinyúlt hasak. Tabuk – ezek a tabuk most ledőlnek a **Holnapután minden megváltozik** kiállításban, ráadásul olyan vizuális és gondolati rétegekben, amelyek messze túlmutatnak a pusztán a látványon.

1991-ben kerültem Budapestre egyetemistaként- akkor még jócskán élt egy erősen negatív konnotáció a Rákóczi térrel kapcsolatban. Ha a barátnőm bement, hogy a Víg utcában bérel szobát, akkor automatikusan jöttek a kérdések, hogy ezt jól meggondolta-e. Oltai Kata szándékosan választja évek óta projektjei helyszínéül a Rákóczi teret és környékét. Azt vallja, hogy egy fizikai területnek is lehetnek traumái-, amiket fel kell dolgozni, beszélni kell róluk. Az OFF-Biennálé keretében megvalósuló Holnapután minden más lesz című kiállításához a kurátor két helyszínt választott A tárlatot részben a

Koszorú utcában helyezte el egy bérelt magánlakás privát terébe, másrészt egy működő múzeumba komponálta azt, az Ernyey József Gyógyszertörténeti Könyvtárba, amely egykor patikaként működött. A kiállított alkotások mindkét térben olyan diskurzusra hívnak, amik elől legszívesebben udvariasan félrelépnénk és terelnénk a szót. Itt bántalmazott kislány gondolataiba láthatunk bele nagyon explicit módon, testünk elfogadása kerül szóba gyermekvállalás után vagy akár előtt, megkérdőjeleződik, hogy az élet leélésének egyetlen módja csak fiatal egészséges testben fogadható-e el.

Koltay Dorottya Szonja munkáinak középpontjában a családon belüli abúzus áll. Mielőtt legyintünk magunkban azzal kapcsolatban, hogy ez bizonyára csak mások családjában, tőlünk nagyon távol álló emberekkel fordulhat elő, a felmérések mást mutatnak: „gyerekek körülbelül 20%-a szenved el valamilyen szexuális abúzust 18 éves koráig. A lányok esetében ez a szám magasabb, egyes kutatások szerint akár a 60%-ot is elérheti.” (Forrás: muszajmunkacsoport.hu)

Ne az legyen az első reakciónk, hogy megkérdőjelezzük ezt a számot, inkább gondoljunk arra, hogy mennyire nehezen kutatható a területet, hiszen az áldozatok az esetek nagy többségében hallgatnak. „Mindig félek a hullaszagú kiállításoktól, jobban szeretem azt, amikor a jelenlét hangsúlyosabb” – olvashatók a Forbes oldalán Szonja sorai.

Koltay Dorottya Szonja: Szekus füzér – fotó: Kinter Alexandra / OFF-Biennále Budapest Archivum

A Koszorú utcai lakás bejáratán belépve olyan erős a felütés, hogy a kényelmetlen érzésektől szinte visszafordulnánk a lépcsőházba. Érdekes kérdés, hogy ajánlanám-e kiskamasz gyermekkel együtt látogatni a kiállítást? A válaszom határozott igen, de csak azoknak a szülőknek, akik készen állnak nehéz témákról, például szülői abúzusról beszélgetni. Kreatív és interaktív „kézműves foglalkoztató” (szekus füzér) segíti, hogy a problémakör másik szereplője is szóba kerüljön a szülő-gyermek beszélgetésben: az a biztonsági védőháló, ami hivatalos szervként a gyermekek érdekében kellene, hogy ezekben a szituációkban megjelenjen.

Fajgerné Dudás Andrea Danaé mítoszát hozza a patika kiállításba. Danaé gyönyörű argoszi királynagy volt, akire a történet szerint Zeusz – több más szerencsés istennő mellett – szemet vetett. A mítosz, amely sok művészt megihletett a századok folyamán, A lányhoz való szexuális közeledés aranyeső szimbólum alakjában ölt testet.

Fajgerné Dudás Andrea: Danaé – enteriőr, Holnapután minden más lesz kiállítás, Ernyey József Gógyszertár, fotó: Kinter Alexandra / OFF-Biennále Budapest Archivum

A kép úgy van a kiállításba szerkesztve, hogy kénytelenek vagyunk azon gondolkozni, vajon miért is elvárt viselkedésforma átlag- vagy épp istennőtől, hogy élvezze a szexuális erőszakot? – divatosabb

kifejezéssel a nem egészen konszenzuális közeledést? Danaé alakja távolról lép párbeszédbe a Koszorú utca hímfarkasával, aki az állati ösztönt, az erőt, a letaglózást szimbolizálja a magánlakás terében (Dankó Boglárka textil munkája).

Dankó Boglárka művész alkotásával – fotó: Matulányi Szabó Zita / OFF-Biennále Budapest Archivum

Szabó Klára munkája első pillantásra „láthatatlan” – annak ellenére, hogy a lakásgaléria nagy szobájának közepén van elhelyezve. Gyönyörű képzettársításokat tesz lehetővé a fizikai jelenség- ahogy a munka a testünk melegétől láthatóvá válik.

A művésznő szexmunkások egész alakos fotóját fedte el egy speciális fekete festékkel, amely festék a kezünk melegétől átlátszóvá válik és megmutatja az egész alakos, addig rejtett fotóját egy prostituátnak. Klára amszterdami rezidencia programja keretében került közeli kapcsolatba többségében Közép-Kelet-Európai prostituáltakkal, bizalmas barátként, aki lehetőséget kapott ennek a problémakörnek a vizuális ábrázolására.

Szabó Klára munkája a Holnapután minden más lesz c. kiállításon – fotó: Matulányi Szabó Zita / OFF-Biennále Budapest Archívum

A lakás terében megjelennek Gáldi Vinkó Andrea fotói is, aki a gyermekvállalás utáni női testet, a megszületett gyerekek őszinte, nem eufemizált pillanatait, az öregedés szépségét mutatja meg. Andrea sorozatával 2023-ban elnyerte a Kraszna-Krausz könyvdíjat, ami az egyik nagy presztízsű fotókönyveket értékelő díj Nagy-Britanniában. A Sorry I Gave Birth I Disappeared But Now I'm Back c. könyv kultkönyv lett a brit piacon, a nagy kereslet miatt már több kiadást is megért.

A magyar piacon még mindig az számít inkább elfogadottnak, ha gyerekekről kizárólag tökéletes, szép, „cuki” képeket mutatunk meg a világnak. De nemcsak a gyerekekkel van ez így. Vegyük a szülés után lógó has, a megnyúlt bőr példáját: ilyen képeket nemigen közölnek a kismamáknak szóló, fotókkal illusztrált magazinok.

Lucas Cranach mester 1546-ban, a reneszánsz idején festette Az ifjúság kútja c. képet, amelyre gyakran a „Fiatalság forrásaként” is szoktak hivatkozni. A kép középpontjában egy medence látható, amelyet az „ifjúság kútja” táplál – ide érkeznek a legenda szerint az idősebb hölgyek, akik a vízbenben megfürödve megfiatalodnak és ismét boldog társai lehetnek a medence szélén várakozó férfiaknak. Érdeemes megjegyezni, hogy a nők ábrázolása a reneszánsz idején sem tért el különösebben attól, mint amit ma láthatunk : a freskók és festmények szép testű, kisimult, fiatal nőalakokat jelenítenek meg. Úgy tűnik,

ötszáz év sem volt elegendő ahhoz, hogy valódi önismeret és elfogadás jelenjen meg a testek ábrázolásában.

Demeter Zsófia: Mingg – Megjelenés a művész jóvoltából

Szabó Eszter rúgja fel ezt a hallgatóságos megállapodást, miszerint az idősödő nő csak akkor lehet boldog, ha húsa ismét feszes, kemény és ránctalan. Az ő alakjai visszautasítják ezt a férfi-központú szemléletet: remekül szórakoznak életelixír vagy fürdő nélkül is. A homokozóba végzik a dolgukat, vidáman beszélgetnek, és nincs szükségük másféle testre vagy kívülről jövő megerősítésre ahhoz, hogy jól érezzék magukat.

A vagány idős nők szó szerint „szétszedik és újrarakják” a korábbi patriarchális berendezkedést. Eszter alakjai Leonora Carrington Hallókürtjének szereplőit idézik: azokat az időseket, akik egy otthonban élnek, akár süketen is – mégis jól érzik magukat, mert annyira gazdag a belső világuk, hogy nem is kíváncsiak másra. A patika terében Demeter Nóra Zsófia Lavatory Report című munkáiban Cloacinát idézi meg. Cloacina a Cloaca Maxima istennője volt: a föld alá kényszerült, de a felszíni világra emlékezett. Demeter munkáiban a csatornába került női léttel kapcsolatos tárgyakat helyezi új kontextusba – azokat, amelyek lefolyókon keresztül távoznak és eltűnnek a csatornarendszerben.

Számomra ez a munka az elfogadásról szól. Arról, hogy, bárkit – férfit vagy nőt – mindennel együtt kellene elfogadnunk: vonzó és kevésbé vonzó attribútumaival együtt.

Mellbevágó tabudöntögetést kívánok!

A kiállítás a Mátyás téri helyszínen június 13-ig, a Koszorú utcában pedig június 14-ig látogatható.

Nyitvatartás és további információ az [OFF-Biennálé honlapján érhető el.](#)